مدیریت شهری
ضمیمه شماره ۴۸ پاییز ۱۳۹۶
No.48 Autumn 2017
۱۲۹-۱۴۲
زمان دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۷/۲۳ زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۶/۲/۱

آسیب‌شناسی مشارکت شهروندان در احساس و ادراک مسائل عمومی در جوامع شهری

حمیده عباسی - دانشجوی دکتری رشته مدیریت دولتی گرایش تصمیم گیری و خط مشی‌گذاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران
کرم الله دانش‌فرد* - استاد و عضو هیات علمی گروه مدیریت دولتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران
مهربان هادی پیکانی - استادیار و عضو هیئت علمی گروه مدیریت دولتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

چکیده

مهم ترین و عظیم ترین سرمایه هرجامعه‌ای منابع انسانی آن جامعه است. مشارکت یکی از ارکان نظام های مردم سالارانه و دموکراتیک محسوب می‌شود که باعث افزایش درك و آگاهی شهروندان از مسائل مربوط به آنها شده، و به اثربخشی سیاست‌ها و برنامه‌های بخش عمومی منجر می‌شود. مشارکت شهروندان می‌تواند در تامین منابع اقتصادی، کاهش هزینه خدمات، افزایش انسجام اجتماعی، کاهش آسیبها و تنش‌های ناشی از زندگی و رضایت شهروندان موثر باشد. هدف اصلی این پژوهش اسیب شناسی مشارکت شهروندان در احساس و ادراک مسائل عمومی به منظور ارائه راهکارهایی مناسب جهت مشارکت شهروندان می‌باشد. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش پرسشنامه محقق ساخته ۶۹ سؤالی است که بر اساس مبانی نظری تحقیق، تنظیم و روایی پرسشنامه از طریق ارائه نظر خبرگان تائید و ضریب آلفای کرونباخ آن برای جامعه خبرگان ۰/۸۲۳ و برای جامعه مردم عادی ۰/۸۳۴ محاسبه گردیده که بیان گر پایایی و همسانی مؤلفه های درونی پرسشنامه می‌باشد. جهت تعیین حجم نمونه در جامعه آماری تحقیق که مراجعین به مجلس شورای اسلامی ایران بودند، از روش نمونه گیری تصادفی بر اساس جدول مورگان تعداد نمونه ۳۸۴ نفر مشخص شد و در جامعه آماری خبرگان (نمایندگان مجلس شورای اسلامی ایران) از نمونه گیری غیر تصادفی تعداد نمونه ۲۹۰ نفر مشخص گردید. با توجه به وجود دو جامعه متفاوت برای بررسی مقایسه نظرات دو گروه در وضعیت موجود (جامعه) و وضعیت مطلوب (خبرگان) از آزمون تی مستقل و همچنین اهمیت عملکرد استفاده گردید. نتایج تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان داد که درتمامی مولفه‌ها شکاف میان وضع موجود و مطلوب مشاهده میگردد. بیشترین شکاف مشاهده شده مربوط به شاخص سیاسی از مولفه اختیار شهروندی و کمترین شکاف مربوط به شاخص غیرحضوری از مولفه اطلاع رسانی می‌باشد. لذا برای کاهش شکاف بین وضع موجود ومطلوب مولفه ها، و کمک به ارتقاء مشارکت، در حوزه مولفه‌ها و شاخصها آسیبها شناسایی و راهکارهایی پیشنهاد شده است.

واژگان کلیدی: آسیب‌شناسی، مشارکت، احساس مشکل، ادراک مشکل، مسائل عمومی

Pathology of citizen participation in feeling and perception of public issues

Abstract

The most important and the main capital of every society is the human resource of that society. Participation is one of the elements of democratic systems, which could enhance the awareness and perception of citizens about relevant issues and could lead to effectiveness of policies and plans of public sector. Participation of citizens could affect supply of economic resources, reduction of service costs, increase in social integration, reduction of damages and stresses caused by life and satisfaction of citizens. The main objective of this study is path0ology of citizen participation in feeling and perception of public issues to pr5ovide some solutions for citizen participation. Data collection instrument in this study is researcher-made questionnaire containing 69 items. According to the theoretical framework of research, the questionnaire was made and its validity was confirmed through survey of experts and the Cronbach's alpha was obtained to 0.823 for the expert population and was obtained to 0.834 for the population of ordinary people and this shows reliability and consistency of internal components of the questionnaire. To determine sample size in the population (clients of Islamic Consultative Assembly of Iran), random sampling was used based on Morgan table and the sample size was determined to 384 people. In the statistical population of experts (representatives of Islamic Consultative Assembly of Iran), nonrandom sampling was used and 290 people were selected as sample. According to existence of 2 different populations, to compare the opinions of two groups under existing status (population) and desired status (experts), independent t-test and significance-performance were used. The results obtained from data analysis showed that in all components, the gap between existing and desired status is evident. The highest gap observed is related to the political index of citizen's discretion and the lowest gap is related to inaccessible indicator of information components. Hence, to decrease the gap between existing and desired status of components and to help enhancement of participation, some suggestions and solutions are provided in field of components and indices and damages.

Keywords: pathology, participation, feel the problem, perception of problem, public issues

* نویسنده و مسئول مکاتبات، شماره تماس: ۸۲-۴۴۸۶۵۱۷۹ - ۴۴۸۶۵۱۵۴، رایانامه: daneshfard@srbiau.ac.ir

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

۱-۱ مقدمه

امـروزه بحـث «مشارکـت عمومـی» مـردم در فرایند «سیاستگـذاری» یکـی از موضوعـات مهمی اسـت که در سال‌های اخیر در بیـن کشورهای آزاد و دموکراتیک اهمیت زیادی یافته است. دولت در این کشورها سعی کرده است به مفهوم مشاوره و نظرخواهی از مردم اهمیت بیشتری بدهد و در واقع راه‌های استفاده از آن را گسترش دهد. در کشورهای دموکراتیک، دولت‌ها برای درگیر کردن واقعی و هر چه بیشتر مردم به صورت اثربخش سعی در توسعه روش‌های بیشتری بـرای مشارکت عمومـی دارند. در دولت‌هـای دموکراتیک غربـی مشارکت مردم و گروه‌های اجتماعـی ـ مدنی در کار دولـت، بخشی جدایی‌ناپذیـر از فرایند سیاست‌گذاری شده اسـت. این امر تنها بـه معنی یک دولت بازتـر نیست، بلکه سیاستگـذاری اثربخـش از طریق گـوش دادن و مورد توجه قـرار دادن دیدگاه‌هـای عمومـی و منافع ذینفعـان می‌باشد؛ چراکـه از مهمترین الزامات پاسخگویـی، در دست داشتن اطلاعـات و دانش کافی در رابطه بـا ترجیحات شهروندان اسـت کـه از راه تعامـل با آن‌هـا حاصل می‌شـود و در این راستا مشارکت شهروندان می‌تواند در تامین منابع اقتصادی ،کاهش هزینه خدمـات ،افزایش انسجام اجتماعی ،کاهش آسیب‌هـا و تنش‌های ناشی از زندگـی و رضایت شهروندان موثر باشد.

۲-۱-بیان مساله

زندگـی انسان‌هـا در دنیـای پیچیده امـروز از لابه‌لای مشکـلات و مسا ئل عبـور می‌کند. از همیـن‌رو، انسانها در زندگـی فـردی و اجتماعی خود به طور مرتـب با مشکلات و مسائـل عدیده‌ای روبـرو هستند. حل ایـن مسائل مستلزم تـلاش فکـری اشخـاص، دولت‌هـا و دولتمـردان و کشف راه‌حـل این‌گونه مسائـل و معضلات و انتخـاب بهترین آنها می‌باشـد (دانـش فـرد، ۱۳۹۵، ص ۱۷۳). امروزه در تمام جوامع از دموکراتیـک ترین جوامـع گرفته تا دیکتاتوری کامل به موضوع مشارکت توجه می‌شود (والنزولا[1] ۲۰۱۲). مشارکـت عامـه بر ایـن پیش فـرض استوار اسـت که همه انسان‌ها آگاه و توانمند هستند و می‌توان از نظرات آنان به نفع جامعه خود آنها بهره گرفت (الوانی شریف زاده، ۱۳۹۱، ص ۱۶۳). در حقیقت مشارکت عمومی به عنوان راه حلی برای کاهش عدم اطمینان و ارتقای کیفیت تصمیم گیری در فرایند خـط مشی‌گذاری در نظر گرفته میشـود (لورنز[2] و و دیگران، ۲۰۰۷). از دهه ۱۹۶۰هدف از مشارکت شهروندان در خط مشی‌گذاری‌های عمومـی از مشروعیت و دموکراتیك جلوه دادن فراینـد تصمیم گیریها به سـوی مشارکت ذی‌نفعان در جهـت افزایش کیفیت تجزیـه و تحلیل خط مشی و حمایت از تصمیـم گیری تغییر جهـت داده است (بنگرز[3]، ۲۰۰۰). فرضیـه‌ای که اندیشمندان اجتماعي و حتي سیـاستمداران مطرح مي‌کنند آن است که مشارکت عمومي به عنوان راهکاری بالقوه جهت مواجهه با بحران اعتماد عمومي در کشورهای دموکراتیـک اروپایي می‌باشد که منجر به افزایش اعتماد عمومي، تقویت کارایي سیاسـی شهروندان، ارتقای سطح آرمانهای دموکراتیـک و بالا بردن کیفیـت تصمیم‌هـا مي‌گردد (رو و گاماک[4]، ۲۰۰۴)

میتـوان ادعا کرد که مشارکت عمومي در سطحي که فاصله بین مردم و صاحبان قدرت در کمترین حد ممکن قرار دارد، قابل مشاهده است. در این سطح مسوولیـت‌پذیری و مشارکت اجتماعـی در آشکارترین و بالاتریـن میزان وجود خواهـد داشت (گلدرز[5] و همکـاران، ۲۰۰۹). در برخي از کشورها مشارکت عمومي اصل اساسي خط مشي گذاری عمومي است. در کشور انگلستان تمامي سطوح دولت به دنبال مشارکت شهروندان در فرایند تصمیـم گیـری هستند. این امر از طریق روشهای گوناگون مشاوره در مقیاس بزرگ، مشاوره‌های گروهي، نظر سنجي از شهروندان جلسـات مباحثـه و نظایر آن است (رو وفرور[6]،۲۰۰۵). از دهه ۱۹۸۰ بسیـاری از حکومـت‌های محلي استفاده از فرایندهای مشارکتي را آغاز نمودند که در این فرایندها شهروندان، سازمان‌ها و گروه ها در تصمیـم گیـری در مورد آینده شهر خود همکاری می‌کردند (باتنبرگ[7] و همکاران، ۲۰۰۱).

احسـاس مشکـل (عارضه‌یابـی) و ادراك مشکـل (ریشه‌یابی) اولین مرحله از فرایند خط مشی گذاری عمومی می‌باشـد و تا این مرحله بـه خوبی انجام نگیرد اجرای سایر

1. Valenzuela, S., Arriagada, A. & Scherman, A

2. Lourenço, R. P. Costa, J.P
3. Bongers, F.J.
4. Rowe, G. and Gammack, J.G
5.Gelders, D. Brans, M. Maesschalck, J & Colsoul, N
6. Rowe, G. and Frewer, L.J
7. Batenburg, R.S. Bungers, F.J

مدیریت شهری
فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
ضمیمه شماره ۴۸ پاییز ۱۳۹۶
No.48 Autumn 2017

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

مراحـل این فرایند شامل: سنجه یابی، راه حل یابی، ارزیابی راه حل ها، انتخـاب اصلح و قانونی شدن تصمیم و ارزیابی و اصلاح خط مشی در اجرا، به صورت کارا و اثربخش ،غیر ممکـن می‌گردد. از سوی دیگربرای تعریف مسئله در فرایند خط مشی‌گـذاری عمومی مراحل احساس مشکل و ادراك مشکـلات از هم متمایـز می‌شوند. در احسـاس مشکلات و بیـان آنهـا شهروندان به خوبی قـادر خواهند بود مشارکت داشته باشند. در مرحله بعد که ادراك مشکل یا ریشه یابی آن اسـت، مشارکت همگانی نمی‌تواند بـه درستی عمل نماید، در این مرحله، خط مشی گذاران با یاری جستن از مشارکت کارشناسان و صاحب نظران به تحلیل سلسله مراتبی مشکل پرداختـه و علـل و ریشه‌هـای آن را کشـف می‌کنـد و بر آن اسـاس تصمیم گیری می‌نماید. با پیـروزی انقلاب اسلامی وتأکیـد قانون اساسی و با توجه به اصـل اول قانون اساسی مبنی بر اداره امور کشور با اتکاء به آرای عمومی، گامی تازه در تحقـق مشارکت شهروندان در اداره امـور شهر برداشته شد. برگـزاری انتخابات شوراهای اسلامـی کشور در سال ۱۳۷۸، نخستین گام جدی دولت برای تمرکززدایی و ایجاد نظا مهـای محلی اداره امـور به شمار مـی‌رود. شکل‌گیری نهادهـای شورا یاری بعد از برگزاری انتخابات شورای شهر از دیگر نمونه‌های مشارکت شهروندی در اداره امور شهری در ایـران محسوب میشود (عبداله پـور و همکاران، ۱۳۹۲، ص ۱۵۸). اما، آنچه مهم است استمرار و بکارگیری، مبتنی بر ظرفیت‌های درونی، و استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های مـردم نهـاد مؤثـر، کارآمد و پایـدار بـرای انسجـام ملی و مشارکت اجتماعـی می‌باشد.(کشتکـار، حاتمی، ۱۳۹۴). پیـران معتقد است: با وجـود اندیشهٔ مشارکـت، این مسأله در کشـور ما هنـوز بروز و ظهور پیدا نکـرده اسـت. از منظر پیـران مشـارکت اجتمـاعی بـه دلایـل گونـاگون تـاریخی و فرهنگی دارای تناقضی ریشه دار اسـت ایـن تنـاقض نشـان می‌دهـد کـه ایرانیـان درعرصه‌های غیر رسمی و خصوصی سخت مشارکت جو بوده‌اند، ولـی درعرصـه‌های رسمی، مشارکـت جـو نیستندایـن نکتـه معنـای فنـی و تخصصی مشارکـت اجتمـاعـی را بـا خصایـص داوطلبانـه بـودن، هدفمنـد بودن، آزادی انتخاب وپیچیـده مـی‌کنـد کـه ایـن پیچیدگـی بیانگر وجـود جنبه‌هـا و الزامـاتـی اسـت کـه در مشـارکـت شـهرونـدی در حوزه های سیاسـی، اجتماعی، فرهنگـی باید شناسایی شوند (پیران؛۱۳۷۶)؛ حال با نظر به اهمیت موضوع در این پژوهـش به آسیب‌شناسی مشارکت شهروندان در احساس و ادراک مسائل عمومی پرداخته شده است.

۳- مروری بر مطالعات پیشین

در ادامـه بـه نتایج برخـی مطالعات مرتبـط با موضوع تحقیـق ، کـه به نوعـی عوامل و نتایـج این تحقیـق راتائید میکند، پرداخته می‌شود:

پیران و همکاران (۱۳۹۵) معتقدند، از نظر شهروندان عوامل اعتمـاد، مشارکت، کارایی، عدالت و کیفیت زندگی در تحقـق ایجاد نهادهـای اجتماعی محله‌محـور تاثیرگذار است. نتایج پژوهش فتحی(۱۳۹۵) نشان می‌دهد، با افزایش (یا کاهـش) پایگاه اقتصـادی- اجتماعی، میـزان مشارکت اجتماعـی افزایش (یـا کاهش) می‌یابد. کیایـی (۱۳۹۴) در پژوهش خود بـه ارائه سازوکارهایی جهت تسهیل مشارکت شهرونـدان، از جملـه: شیوه تدریـس فراگیر محـور، ایجاد رادیویـی مستقل برای هر حزب و گـروه، ایجاد یك روزنامه باز، نظر خواهی از طریق مشارکت الکترونیکی و... پرداخته اسـت. شاتن[1] و همکـاران (۲۰۱۷) عومل موثر بر مشارکت را چهـار دسته میداند، عوامل شخصـی، عوامل غیررسمی (شامـل تعامل با دوستان و همسایگان و شرکت در نهادهای محلـی)، عوامل رسمی (با هدف شرکت در جامعه بزرگتر، عمدتـا بـه شرکت‌های بـزرگ و نهادهای دولتـی) و عوامل تعاملی (تعامل بین مردم و جامعه) سردم و جگلیر[2](۲۰۱۶) معتقدند کیفیـت تصمیم‌گیری‌های سیاسـی به‌میزان علاقه، اطلاعـات و نگـرش مردم بـرای مشارکـت دموکراتیک در سیاسـت گذاری وابسته است. دارا بـودن سواد علمی مدنی را لازم می‌دانـد. ساپـان[3] (۲۰۱۶) در پژوهشی خود، دلایل بی‌تفاوتـی عمومـی در مـورد مشارکت را طیـف وسیعی از عوامـل اجتماعی، سیاسـی و روانشناختـی می‌داند (کمبود آگاهـی افراد، دخالت در شبکه‌های غیر رسمی، از بین بردن ادراکـات در مـورد نتایج مشارکت و عـدم اعتماد به سیستم برنامه‌ریزی) می‌داند.

1. Dylan G.M. Schouten, Rosie T. Paulissen, Marieke Hanekamp, Annemarie Groot
2. Süerdem, Ahmet. and Sandy Çağlıyor
3. Mohammad Shahidul Hasan Swapan

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

یافته‌هـای تحقیـق پاندیـا [1](۲۰۱۵) نشـان می‌دهد که مشارکـت موثر در اغلـب موارد بـه ساختـار گروه‌هایی که به‌حاشیه رانـده شده‌اند، بسیج شهروندان و ایجاد شبکه‌های اجتماعـی پـر جنـب و جـوش دارد که ممکن اسـت اثرات گوناگـون بر مشارکـت داشته باشنـد، وابسته اسـت. فونگ (۲۰۱۵)[2] موانع در ایجـاد مشارکت موفق را: فقدان رهبری نظامنـد، عدم اجماع نخبگـان در محل مشارکـت مستیقم شهرونـدان، و دامنـه و قـدرت محـدود نـوآوری مشارکتی می‌دانـد. وارن، سلیمان و جعفـر[3](۲۰۱۴) تاثیر رسانه‌های اجتماعـی در تشویق مشارکت مدنـی آنلاین و ایجاد اعتماد شهـری را مثبـت ارزیابی کردند. زیوو همکـاران[4](۲۰۱۴) مزایـای مشارکـت را توجـه بـه: افزایـش آگاهـی عمومی، بهبـود تصمیم گیری، تسهیل اجرای پـروژه، تسهیل استفاده از افکـار عمومـی. و موانـع مشارکـت را: فقـدان پشتیبانی فنـی از مشارکت در فعالیتها و تاثیـرات اجتماعی مشارکت را: افزایـش برابـری اجتماعـی، بهبـود حکومـت داری دولت؛ کاهـش درگیری بین دولت و عمـوم مردم، می‌داند. چیکرما[5](۲۰۱۳) راههای مشارکت شهروندان و دموکراسی محلی را، با تقویت مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌های افراد یـا گروه‌ها در فعالیت‌های عمومـی از طریق انتخابات محلی دولت، بودجه‌بندی مشارکتی در بین مقامات محلی، سازمان‌هـای مدنـی، انجمن مشورتـی و جلسات عمومی و همچنیـن ساختارهای رسمی در نهادهـای حکومت محلی مرتبـط می‌داند. اسکانـرت[6](۲۰۱۳) استـدلال کرده است کـه دموکراسی مشارکتـی در هر مقیاس نیاز بـه یک جامعه تحصیلکـرده و درگیـر در گفت و گـوی مـداوم دارد که، به افشا و تجزیـه و تحلیل مشکلات و ایجـاد راه‌حل، بپردازد. لنزی و همکـاران[7](۲۰۱۳) محققین عوامـل مشارکت بالا را تأثیـر سیستم‌هـای اجتماعـی در پـرورش تعامـل مدنی نوجوانـان می‌دانند. هریـس و همکـاران [8](۲۰۱۳) سطوح پایین اعتماد در نهادهای پارلمانی ایرلند را یک منبع نگرانی از منظر مشروعیـت دموکراتیك می‌دانـد. دیدگاه ارائه شده دراین پژوهش ارائه دهنـده دموکراسی مشارکتی و مشورتی بـا شنیدن صـدای بیشتـری از شهرونـدان در تصمیم گیری مشارکتی می‌باشد.

روش‌شناسی تحقیق

ایـن پژوهش از نظر هدف کاربـردی و از نظر ماهیت و روش توصیفـی- پیمایشی اسـت و جمع آوری اطلاعات به روش میدانی انجام گرفته است. ابزار گردآوری اطلاعات در ایـن پژوهش پرسشنامه محقق ساخته ۶۹ سؤالی است که بر اسـاس مبانی نظری موضوع تحقیق تهیه و تنظیم شده است. در این تحقیق به منظور پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضریب آلفای کرونباخ آن برای جامعه خبرگان ۰/۸۲۳ و برای جامعه مردم عادی ۰/۸۳۴ محاسبه گردیـده کـه بیان گـر پایایـی و همسانی مؤلفه هـای درونی پرسشنامـه می‌باشد. بـه منظـور اطمینان از اعتبـار و روایی محتوای پرسشنامه، از راهنمایی و مشاوره چند تن از اساتید دانشگاهی استفاده و با کسب نظر از افراد یاد شده، دیدگاه‌ها و پیشنهادهـای ارائه شـده در پرسشنامه نهایی اعمال گردید. جامعـه آماری درابتـدا شهروندان مراجعـه کننده به مجلس شورای اسلامـی از روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شد.بر اسـاس جدول مورگان تعـداد نمونه می‌بایست ۳۸۴ نفر باشد. در این راستا پرسشنامه میان ۴۱۵ نفر از شهروندان توزیـع گردید. و در نهایـت ۳۸۸ پرسشنامه مـورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در جامعـه آماری خبرگان پژوهش برای تعییـن حجم نمونه از نمونه گیری غیـر تصادفی در دسترس استفـاده شـد. در ایـن بخـش، تعـداد ۳۵۰ پرسشنامه بین نمایندگـان کنونی و پیشین مجلس توزیع شد، در نهایت ۵۴ پرسشنامه از سوی نمایندگان مجلس شورای اسلامی تکمیل و جمـع‌آوری گردیـد. برای کمـی نمودن سـؤال های کیفی پرسشنامـه و اندازه گیـری متغییرها در قالـب طیف لیکرت ۷ تایـی که شامل: بسیار بشدت زیـاد (۷)، بسیار زیاد (۶)، زیـاد(۵)، نه زیاد نه کم (۴)، کـم (۳)، بسیارکم (۲)، بسیار بشدت کـم (۱)، استفاده شـد. و همچنین بـه منظور تجزیه تحلیـل داده ها، از آزمـون تی مستقل، اهمیـت- عملکرد، و تحلیل شکـاف استفاده شده است کـه SPSS 24 نرم‌افزار

1. Ganesh Prasad Pandeya
2. Archon Fung
3. Warren, A. M. Sulaiman, A. & Jaafar, N.I
4. Lin Xie Yu Yang Yi Hu Albert P.C. Chan
5. Chikerema A. F
6. Eurig Scandrett
7. Lenzi, Michela, Vieno Alessio, Pastor, Massimiliano, Santinello, Massimo
8. H arris ClodaghL, Carney Gemma M , Farrell David M

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

به‌کاررفته در این مرحله است.

تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

نتایـج آزمون تی برای بررسـی مقایسه وضعیت موجود (جامعه) و وضعیت مطلوب (خبرگان)

با توجه به اینکـه دو جامعه متفاوت وجود دارد و هدف مقایسـه نظـرات ایـن دو گروه اسـت، از آزمون تـی مستقل استفاده می‌شود.

فرضیه صفر و مقابل برای این آزمون عبارت است از:

H0: بیـن وضعیـت موجـود (عملکـرد) و مطلـوب (اهمیت) تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

H1: بیـن وضعیـت موجـود (عملکـرد) و مطلـوب

جدول ۱. نتایج توصیفی عملکرد و اهمیت مولفه

	مولفه	وضعیت	تعداد	میانگین	انحـــراف معیار
اطلاع رسانی	حضوری	مطلوب	۵۴	۵،۰۳۳	۰،۷۱۸
		موجود	۳۸۸	۳،۰۶۵	۰،۹۱۷
	غیر حضوری	مطلوب	۵۴	۵،۱۳۳	۰،۷۷۶
		موجود	۳۸۸	۳،۳۹۸	۰،۸۷۴
یاری و همکاری	فردی	مطلوب	۵۴	۵،۰۶۷	۰،۷۴۰
		موجود	۳۸۸	۲،۹۹۶	۱،۰۰۳
	اجتماعی	مطلوب	۵۴	۵،۱۰۰	۰،۸۰۳
		موجود	۳۸۸	۳،۰۳۷	۰،۸۷۵
	سازمانی	مطلوب	۵۴	۵،۱۶۷	۰،۷۹۱
		موجود	۳۸۸	۲،۸۶۶	۰،۹۷۷
حمایت	قانونی	مطلوب	۵۴	۵،۰۳۳	۰،۷۱۸
		موجود	۳۸۸	۲،۷۵۷	۰،۸۶۶
	سازمانی	مطلوب	۵۴	۵،۰۳۳	۰،۷۱۸
		موجود	۳۸۸	۲،۸۴۸	۰،۹۴۲
	اقتصادی	مطلوب	۵۴	۵،۱۰۰	۰،۸۰۳
		موجود	۳۸۸	۲،۹۱۷	۰،۹۶۹
اختیار شهروندی	فردی	مطلوب	۵۴	۵،۰۳۳	۰،۸۰۹
		موجود	۳۸۸	۲،۷۴۸	۱،۰۱۶
	اجتماعی	مطلوب	۵۴	۵،۳۶۷	۰،۹۶۴
		موجود	۳۸۸	۲،۹۲۳	۰،۹۸۱
	سیاسی	مطلوب	۵۴	۷،۷۰۰	۱۳،۱۱۳
		موجود	۳۸۸	۲،۹۶۳	۱،۰۱۶
مشاوره	محدود	مطلوب	۵۴	۵،۳۳۳	۰،۸۰۲
		موجود	۳۸۸	۳،۲۱۹	۰،۸۹۴
	واقعی	مطلوب	۵۴	۴،۷۰۰	۰،۵۳۵
		موجود	۳۸۸	۲،۸۲۷	۰،۹۸۷
مشارکت	سیاسی	مطلوب	۵۴	۴،۸۶۷	۰،۶۲۹
		موجود	۳۸۸	۲،۸۴۰	۱،۰۲۵
	اجتماعی	مطلوب	۵۴	۵،۳۰۰	۰،۷۹۴
		موجود	۳۸۸	۲،۸۵۷	۰،۹۶۶
توانمندسازی	مستقیم	مطلوب	۵۴	۵،۲۰۰	۰،۸۴۷
		موجود	۳۸۸	۲،۹۷۹	۰،۹۳۹
	غیر مستقیم	مطلوب	۵۴	۵،۴۰۰	۰،۸۱۴
		موجود	۳۸۸	۳،۲۱۰	۱،۰۲۶

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

جدول ۲. نتایج آزمون t؛ ماخذ: یافته‌های تحقیق.

	مولفه	آماره تی	سطح معناداری	شکاف	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					کران پایین	کران پایین
اطلاع رسانی	حضوری	۱۱,۴۸۴	۰	۱,۹۶۸	۱,۶۳۱	۲,۳۰۵
	غیر حضوری	۱۰,۵۶۳	۰	۱,۷۳۶	۱,۴۱۳	۲,۰۵۹
یاری و همکاری	فردی	۱۱,۰۷۸	۰	۲,۰۷۱	۱,۷۰۳	۲,۴۳۸
	اجتماعی	۱۲,۵۱۵	۰	۲,۰۶۳	۱,۷۳۹	۲,۳۸۷
	سازمانی	۱۲,۵۷۳	۰	۲,۳۰۱	۱,۹۴۱	۲,۶۶
حمایت	قانونی	۱۴,۰۲۸	۰	۲,۲۷۶	۱,۹۵۷	۲,۵۹۵
	سازمانی	۱۲,۴۳۱	۰	۲,۱۸۵	۱,۸۴	۲,۵۳۱
اختیار شهروندی	اقتصادی	۱۲,۰۲۱	۰	۲,۱۸۳	۱,۸۲۶	۲,۵۴
	فردی	۱۲,۰۲۱	۰	۲,۲۸۵	۱,۹۱۱	۲,۶۵۸
	اجتماعی	۱۳,۱۶	۰	۲,۴۴۴	۲,۰۷۹	۲,۸۰۹
	سیاسی	۶,۹۴۷	۰	۴,۷۳۷	۳,۳۹۶	۶,۰۷۷
مشاوره	محدود	۱۲,۵۶۵	۰	۲,۱۱۴	۱,۷۸۳	۲,۴۴۵
	واقعی	۱۰,۲۷۳	۰	۱,۸۷۳	۱,۵۱۵	۲,۲۳۲
مشارکت	سیاسی	۱۰,۶۶۲	۰	۲,۰۲۶	۱,۶۵۳	۲,۴
	اجتماعی	۱۳,۴۹۸	۰	۲,۴۴۳	۲,۰۸۷	۲,۷۹۹
توانمندسازی	مستقیم	۱۲,۵۶۱	۰	۲,۲۲۱	۱,۸۷۳	۲,۵۶۸
	غیر مستقیم	۱۱,۴۱۷	۰	۲,۱۹	۱,۸۱۳	۲,۵۶۷

(اهمیت) تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

اطلاعـات به دسـت آمده از آزمـون تی بـا به‌کارگیری نرم افزار SPSS مـورد ارزیابی قرار گرفت. اگر مقدار سطح معنـاداری (Sig) بیشتر از ۵% گردد می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵% تفاوت معناداری بین اهمیت و عملکرد مولفه وجود ندارد. ولی در صورتی که مقدار سطح معناداری (Sig) کمتر از ۵% گـردد می‌توان گفت در سطـح اطمینان ۹۵% تفاوت معناداری وجود دارد. آنگاه در صورتی که کران بالا و کران پایین هر دو مقداری مثبت باشند آنگاه سطح انتظارات (اهمیـت) از سطـح ادراکات (عملکـرد) در سطح اطمینان ۹۵% بیشتـر است. نتایج به دست آمـده از آزمون تی نشان می‌دهد کـه برای تمامی مولفه‌های مـورد بررسی، وضعیت مطلـوب (اهمیت مولفه) در سطـح اطمینان ۹۵% بالاتر از وضعیت موجود (عملکـرد) ارزیابی شده است به بیان ساده تر، میزان اهمیت مولفـه بالاتر از عملکرد بوده است. ستون شکـاف، نشـان دهنـده اختلاف میـزان عملکـرد و اهمیت را نشـان می‌دهـد، هر چقـدر بیشتر باشد، نشـان میدهد که شکاف بیـن اهمیت و عملکرد بیشتر است. بنابراین می‌توان گفـت در تمامـی مولفه‌های مورد برسی شکـاف میان وضع موجود و مطلوب معنادار بـوده است. نمودار۱ نشان میدهد کـه بیشترین شکاف مشاهده شده مربوط به شاخص سیاسی ازمولفـه اختیار شهروندی می‌باشد و کمترین شکاف مربوط به شاخص غیرحضوری ازمولفه اطلاع رسانی می‌باشد.

بـا توجـه به میزان شکـاف گزارش شـده در جدول ۲، مولفـه اطـلاع رسانـی شاخص اطـلاع رسانـی حضوری، شکـاف بیشتـری نسبت بـه اطـلاع رسانی غیـر حضوری

مدیریت شهری
فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
ضمیمه شماره ۴۸ پاییز ۱۳۹۶
No.48 Autumn 2017

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

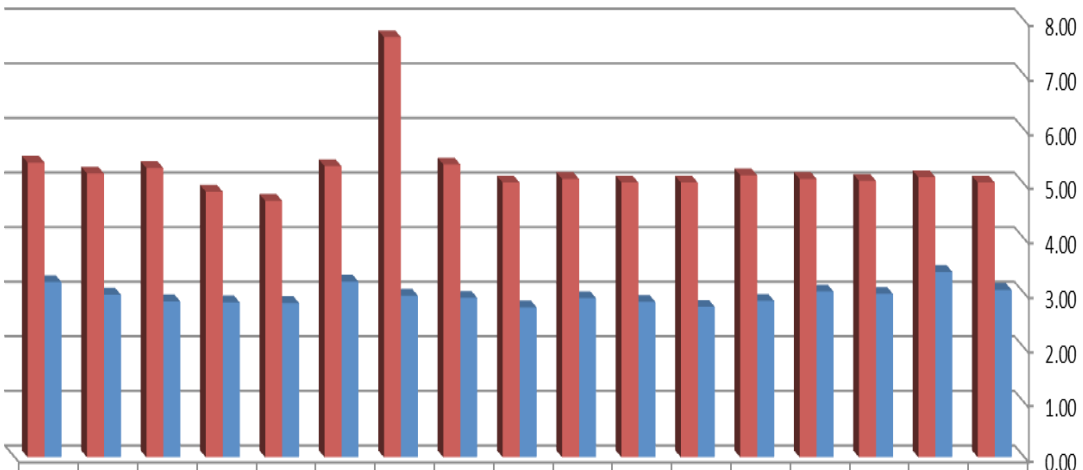

	حضوری	غیر حضوری	فردی	اجتماعی	سازمانی	قانونی	اقتصادی	سازمانی	فردی	اجتماعی	سیاسی	محدود	واقعی	سیاسی	اجتماعی	مستقیم	غیر مستقیم
موجود	3.07	3.40	3.00	3.04	2.87	2.76	2.92	2.85	2.75	2.92	2.96	3.22	2.83	2.84	2.86	2.98	3.21
مطلوب	5.03	5.13	5.07	5.10	5.17	5.03	5.10	5.03	5.03	5.37	7.70	5.33	4.70	4.87	5.30	5.20	5.40

نمودار ۱. امتیاز وضعیت موجود و مطلوب؛ ماخذ: یافته‌های تحقیق.

جدول ۳. آسیب‌ها و راه کارهای مشارکت شهروندان در احساس و ادراک مسائل عمومی

بعد	مولفه	آسیب	راهکار
احساس	اطلاع رسانی	ضعف در اطلاع رسانی حضوری در خصوص مسائل عممده اجتماعی	برپایی نمایشگاه‌هایی مستمر و مرتبط در مکان‌های عمومی جهت ارتقاء آگاهی عمومی از مسائل عمده و اساسی جامعه
		تخصیص ناعادلانه در مکان یابی ارائه چالش‌های روزمره	قرار دادن گزارشات و مدارک مهم در کتابخانه‌ها (اعم ازکتابخانه‌های مرجع یا عمومی) یا سایر مکان‌های علمی و فرهنگی
		سهل انگار ی در اطلاع رسانی دیداری معضلات روز	اطلاع رسانی توسط بیلبوردهای تبلیغاتی و تابلوهای شهری در مکان‌های پرتردد
		ضعف در دسته بندی نکات مهم مسائل جامعه	برگزاری همایش جهت بررسی گزارشات مهم و همکاری با دانشگاه‌ها و موسسات علمی و تحقیقاتی در خصوص مسائل جاری و مهم جامعه
		ضعف در اطلاع رسانی چند گانه	اطلاع رسانی از طریق بسته‌های رسانه‌ای مختلف (پیام رادیویی. تلویزیونی، اینترنت، فضای مجازی و سایر رسانه‌های عمومی و پر بازدید) جهت آشنایی مردم با مشکلات عمومی جامعه
		سرعت پایین اطلاع رسانی صحیح	ایجاد بسترهای لازم جهت افزایش سرعت انتقال داده‌های معتبر از طریق رسانه‌های مختلف عمومی و رسمی از قبیل ارسال سریع و بدون وقفه اخبار مرتبط و قابل تأئید به پایگاه‌های خبری و سایت‌ها قابل استناد
		تخصیص ناعادلانه اطلاعات مهم و تأثیگذار	ارائه نکات کاربردی و توجیهی قابل احساس توسط عامه شهروندان با کنفرانس‌های زنده خبری و ... در سانه‌های مختلف و رسمی
		کم توجهی شهروندان به اهمیت نقششان در شناسایی مسائل جامعه	اطلاع رسانی و روشنگری اذهان عمومی توسط رسانه‌ها در خصوص اهمیت و حیاتی بودن آشنایی آنها با مسائل روز جامعه
		ضعف در استفاده از اطلاع رسانی برخط	تقویت استفاده از رسانه‌های برخط (مبتنی بر شبکه نظیر استفاده بدون محدودیت از اطلاعات رسمی شبکه های جهانی)، خدمات مخابراتی از قبیل پیام چند رسانه‌ای (MMS) و پیام کوتاه (SMS) و سایر اشکال شبکه‌های تبادل داده ها

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

ادامه جدول ۳. آسیب‌ها و راه کارهای مشارکت شهروندان در احساس و ادراک مسائل عمومی

بعد	مولفه	آسیب	راهکار
احساس	همکاری	عدم اعتقاد مدیران به توانمندی گروه‌ها ی مردمی	-تقویت اعتقاد مدیران به نقش گروه‌های فعال مردمی - تقویت روحیه تغییر پذیری در مدیران - تقویت ریسک پذیری مدیران
		ضعف آگاهی نخبگان به ظرفیت گروهها ی سازمان یافته در تجزیه و تحلیل مسائل	روشنگری فردی نخبگان در خصوص نقش مردم در گروهها جهت احساس مشکل
		-عدم گزارش لازم و شفا ف به آحاد جامعه از طرق مختلف -فقدان شاخص‌های ارزیابی عملکرد افراد جهت احساس مسائل	-بازخورد عملکرد به موقع به افراد در سازمانها و گروه‌های مردمی جهت ترغیب مشارکت عمومی -شناسایی صحیح شاخص‌های ارزیابی عملکرد آحاد مردم جهت سنجش احساس مسائل عمومی
		عدم اعتماد به فضای مجازی	فضاسازی مناسب و ارتقا ء نظام مند شبکه‌های اجتماعی جهت افزایش کنترل و حصول اطمینان از تبادل اطلاعات صحیح در راستای کمک به عرضه یابی مسائل جامعه
		فقدان اعتماد متقابل میان مردم گروه‌ها و سازمان‌ها جهت کمک به احساس مساله	- تقویت سطح سرمایه اجتماعی جامعه - ترویج فرهنگ کار گروهی - تلاش جهت ایجاد اعتمادمتقابل بین مردم و سازمانها - توسعه فرهنگ نوع دوستی
		فقدان دانش و انگیزه لازم جهت فعالیت‌های عمومی	- ایجاد انگیزه جهت حضور در فعالیت‌های اجتماعی -ترغیب روحیه مساله یابی و تشویق به چاره جویی برای مسائل -استفاده از تجربیات کشورهای موفق در زمینه در ایجاد احساس لزوم همکاری اجتماعی
		عدم توجیه و احساس امنیت در خصوص مسائل جدید و مطرح جامعه	-ایجاد محیط مناسب و امن جهت بحث و تبادل نظر گروه‌های مردمی -برگزاری جلسات توجیحی و کلاس‌ها آموزشی جهت شناسایی چالش‌های مسائل روزمره
		فقدان الگوسازی مناسب مردمی، جهت، توجه به حفظ و مراقبت از جامعه	تقویت مسئولیت اجتماعی و اهتمام در نهادینه نمودن احساس تعهد به جامعه در شهروندان در مواجهه با چالش‌های عمومی
		-کم توجهی به خلاقیت و نواوری -فقدان راهبرد مؤثر مدیریت ایده های تازه ومناسب -فقدان بازخوردمطلوب ایده ها از دید مردم	-مدیریت ایده‌های خلاقانه -اطلاع رسانی مستمر و مناسب از نحوه تصویب و اجرای ایده ها -استقبال مدیران نسبت به پیشنهادات -عدم برخورد تبعیض آمیز با ایده ها -حضور ایده پردازان درجلسات بررسی ایده ها
		عدم آموزش و توجیه لازم سازمانهای داوطلب	-وجود منابع آموزشی (کارگاه؛سمینار ...)در اختیار سازمانهای داوطلب واهتمام در برگزاری جلسات آموزشی ترجیحا با حضور خبرگان
		-گستردگی دامنه وظایف دولت و عدم هماهنگی لازم بین سازمان های اجرایي و گروه‌های مردمی	تشویق مردم به همکاری با گروه‌های رسمی و غیر رسمی معتبر با توجه به قوانین و مقررات سازمانی

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

ادامه جدول ۳. آسیب‌ها و راه کارهای مشارکت شهروندان در احساس و ادراک مسائل عمومی

بعد	مولفه	آسیب	راهکار
احساس	حمایت	فقـدان قوانیـن و مقـررات حمایتی کامل مربوط به گروه‌ها	-تدوین قوانین و مقررات شفاف جهت حمایت از گروه‌ها و سازمان‌هـا در راستـای توسعه فعالیت آنـان و استفاده از توان تخصصی آنان جهت عارضه یابی مسائل عمومی
		وجود موانـع در مسیرشکل گیری قانونی گروه‌های سازمان یافته	تسهیـل صدور مجـوز فعالیت به گروه‌هـای سازمان یافته بـه منظور سرعـت دادن به ورود آنان بـه فرایند خط‌مشی گذاری و بهره گیری از توان تجزیه و تحلیل گروه‌ها
		فقدان مدیریت جامع فعالیت سازمان‌های مردمی	برنامه ریزی راهبردی و بلندمدت جهت مدیریت فعالیتهای داوطلبانه مردمی به منظور عارضه یابی مشکلات جامعه
		فقدان شفاف سازی مسائل در رسانه ها	تدویـن خـط مشی‌های حمایـت از رسانه ملـی در زمینه انعکـاس شفـاف مسائـل عمومـی و خروجـی فعالیـت گروه‌هـا. تشکل‌ها، احـزاب و ... در عارضـه یابی مسائل موجود جامعه
		فقـدان الگـوی مناسـب جهـت ایجـاد تشکل‌ها مردمی فعال وجود لابی‌ها و باندهای سیاسی	کاهـش انحصـار طلبـی و کمرنگ ساختـن دخالت‌های سیاسـی در ایجـاد تشکل‌ها به منظـور توسعه تشکل‌های قانونی و برخوردار از شاخص‌های مناسب جهت کمک به احساس مشکلات جامعه
		عدم اعتماد به رهبران محلی	تدویـن قوانیـن در حمایت از رهبـران و مدیران محلی و واگـذاری مسئولیـت و تقویت آنان تا رسیـدن به مقیاس ملـی بـه منظـور کمـک بـه احسـاس و انتقـال مسائل و معضلات محلی
		فقـدان امکانـات مناسب جهـت فعایت گروه‌ها	برنامـه ریزی مالـی در جهت ایجاد زیـر ساخت مناسب تشکل‌ها و گروها
		فقـدان بازرسـی مناسـب و شفاف‌سازی مالی گروه‌ها	-استقـرار نظام نظـارت الکترونیک بـه منظورشفافیت در بودجه ریزی و تامین مالی گروه‌های سازمان یافته -تشکیـل کمیته‌های مستقل نظارتـی با استفاده از ظرفیت نظارتی توسط شهروندان جهت بازرسی مالی
		تخصیص ناعادلانه منابع میان تشکل‌ها	تخصیـص بهینـه و عادلانـه اعتبـارات و جلوگیـری از لابی‌گـری سیاسـی در فعالیـت تشکل‌هـای داوطلب در راستـای کمک به گسترش و رشد متوازن گروه‌ها در سطح استان‌های مختلف کشـور جهت احساس صحیح و همه جانبه مسائل عمومی توسط کلیه سطوح شهروندی
		ارائه طرح‌های انتزاعی	-بهره گیری از طرح‌های تحقیقاتی کاربردی -ارتقاء دانش تخصصی در حوزه کاری - برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی
		فقـدان اندازه گیری رضایت شهروندان در بکارگیری ایده‌های اقتصادی	-تقویت مشارکـت اقتصادی میان شهرونـدان و سنجش رضایـت شهروندان، در بکارگیری ایده‌هـای اقتصادی در راستای کمک به احساس بهتر در مسائل جاری کشور

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

ادامه جدول ۳. آسیب‌ها و راه کارهای مشارکت شهروندان در احساس و ادراک مسائل عمومی

بعد	مولفه	آسیب	راهکار
احساس	اختیار شهروندی	عدم آگاهی و شناخت صحیح ازاهداف و برنامه‌های نامزدهای انتخاباتی	فعالیت در ستاد انتخاباتی جهت افزایش بینش و احساس درخصوص برنامه‌های کاندیداها با نظر به اولویت‌ها ی مسائل مطرح جامعه
		عدم انسجام در اهداف جهت دستیابی به نتیجه قابل انتفاع جامعه ،در حرکتهای سیاسی _ اجتماعی	-برگزاری راهپیمایی‌ها نشست‌ها ،اجتماعات و...هدفمند و مرتبط جهت ارتقا منافع عمومی -تشکیل آزادانه انجمن،اجتماع، و راهپیمایی در چارچوب قانون اساسی
		بی تفاوتی نسبی شهروندان از احساس عمیق و توجه مکفی به مسائل جامعه	فعالیت در نشریات، خبرنامه‌ها و جراید جه ارتقاء شناسایی مشکلات جامعه
		-ضعیف روحیه مشارکتی -منفعت گرایی شخصی -رشد فردگرایی	شرکت در انتخابات مختلف مرسوم در جامعه جهت رسمیت بخشیدن به تصمیمات و راهکارهای انتخاب شده از سوی منتخبین
		پرداخت هزینه‌های غیر قابل جبران به دلیل عدم فعالیت و مشارکت درنهادهای مختلف	فعالیت در انجمن‌ها و اتحادیه‌ها و سازمان‌های مردمی جهت شناخت و احساس مسائل اساسی جامعه و تاثیرگذار و و قابل لمس در زندگی فردی شهروندان
		عدم وجود قوانین و مقررات برای مسائل جدید و مهم جامعه	توجه اعضا شورای شهر به تغییر مناسب قوانین با توجه به اقتضائات و پیدایش مسائل جدید جهت ارتقاء اهمیت و احساس مسائل در آحاد جامعه
		فقدان مشارکت احاد مردم در فعالیت‌های عمومی	تقویت مشارکت داوطلبانه مردم در امور اجتماعی از سوی دولت و سایر نهادهای مرتبط در جهت ارتقاء احساس شهروندان از معضلات جامعه
		محدودیت عضویت در تیم‌ها و و گروه‌های اجتماعی فعال	داشتن اختیار در همکاری با گروه‌های مختلف فعال و پر تحرک جهت احساس مشکلات اجتماعی
		عدم لمس چالش‌های جدید و پر اهمیت توسط مسئولین	ارسال نامه به مقامات و مسئولین ذیبط جهت طرح و آگاهی دادن مسائل چالش برانگیز و اساسی جامعه
		-عدم توجه به چندبعدی بودن مسائل از سوی برخی مسئولان -فقدان شرایط مناسب جهت گفتگوی شهروندی	برگزاری جلسات گفتگو و تبادل نظر شهروندان در محیط‌های گوناگون با سلایق و تفکرات سیاسی مختلف
		ضعف در بیان قابل لمس مسائل عمومی	متقاعد سازی برای رای دادن به کاندیدای خاص با بیان سلیس و روان و قابل احساس مسائل عمومی
		انفعال در فعالیتهای سیاسی _اجتماعی	طراحی وبلاگ، سایت و تبادل اطلاعات آنلاین با مضامین سیاسی، علمی و اجتماعی
		عدم توجه به مسائل با اهمیت مبهم و خام	جمع آوری و انتشار اخبار و تهیه بروشورها با مضامین مختلف ئر ارتباط با چالش‌های مهم و اساسی مبهم و کم پرداخته شده

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

ادامه جدول ۳. آسیب‌ها و راه کارهای مشارکت شهروندان در احساس و ادراک مسائل عمومی

بعد	مولفه	آسیب	راهکار
ادراک	مشاوره	ضعف در مطالبه گری عمومی شهروندان در رسانه ها	-نشریات باز جهت اظهار نظر مردم و گروها -تضمین ازادی مطبوعات ،از طریق منع سانسور و پیشگیری از توسل مسئولان به توهین و افترا با مرعوب کردن روزنامه نگاران -پیگیری تصویب و اجرای قانون ازادی مطبوعات -انتشار روزنامه‌ای باز و ازاد که تحت نفوذ هیچ گروهی نباشد
		عدم اقبال عمومی به رسانه‌های رسمی ازجمله رادیو و تلویزیون	-تبادل اطلاعات و نظر خواهی عمومی از طریق ضمیمه روزنامه‌ها، پوسترها و ... -انتشار مستمر ویژه نامه‌ها از طریق جراید جهت تبادل اطلاعات در راستای ریشه یابی مسائل روز جامعه
		فقدان ارتباط موثر و فعالیت‌های برنامه ریزی شده و اثربخش	ارتباط مسئولان با گروههای ذینفع و سازمان یافته جهت مشاوره و نظر خواهی به منظور ریشه یابی مشکلات عمومی
		عدم کارایی و اثر بخشی به واسطه تاکید بر منافع حزبی و گروهی خاص	ملاقات دوره‌ای مسئولان با نمایندگان احزاب و اصناف به منظور تبادل اطلاعات و نظر خواهی و مشورت در ادراک بهتر مسائل جاری جامعه
		وجود آسیب‌های چشمگیر در شبکه‌های اجتماعی	ارتقاء اصولی شبکه‌های اجتماعی با فیلتر سازی و ایجاد فضایی مناسب جهت گفتگوهای آن لاین تخصصی جهت مشاوره و نظر خواهی در مورد مسائل و چالش‌های روز کشور
		فقدان موسسات نظرسنجی استاندارد	-مشاوره ونظر خواهی الکترونیکی -نظر سنجی از عموم جامعه و تحلیل پاسخها و توجه به کسب رضایتمندی شهروندان به تبادل اطلاعات و نظر سنجی توسط شیوه‌های نوین مشاوره‌ای در راستای ادراک بهتر مسائل درگیر جامعه
		فقدان نگاه علمی به مسائل	برگزاری همایش‌های عمومی و پاسخ به سوالات شرکت کنندگان به منظور مبادله اطلاعات و نظر خواهی در جهت تشخیص علل مسائل
		-عدم توجه به نظرات شهروندان -فقدان نگاه علمی به تجزیه و تحلیل مسائل درکشور	-ارائه طرح‌هایی جهت دریافت پیشنهادات و شکایت و بهره گیری و تحلیل نظرات شهروندان در راستای عارضه یابی مسائل -عدم سانسور ارا ،انتقادات و پیشنهادات قانونی در جامعه مدنی
		-ضعف در روحیه مشارکتی -گسست در روابط میان فردی	-برپایی جلسات گردهمایی و جمع آوری نظرات از طریق رای گیری مشورتی و تحلیل نظرات شرکت کنندگان به منظورادراک مشکلات جاری جامعه -تقویت جامعه مدنی ورعایت حقوق شهروندی

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

ادامه جدول ۳. آسیب‌ها و راه کارهای مشارکت شهروندان در احساس و ادراک مسائل عمومی

بعد	مولفه	آسیب	راهکار
ادراک	مشارکت	ناسازگاری گروه‌های رسمی و غیر رسمی	جلسات توجیهی گروههای بزرگ و اثرگذار با منافع خاص جهت هم گرایی براساس کارویژه ها، در راستای ادراک و شناسایی ریشه مسائل مهم جامعه
		عدم توجه به چندبعدی بودن مسائل	بررسی دقیق گزارش کنفرانس‌های تخصصی توسط متخصصان در گروه‌ها و بازنگری و ژرف اندیشی تا رسیدن به اجماع جهت ، شناسایی و عارضه یابی مشکلات
		فقدان وجود احزاب و گروهای ریشه دار	تقویت ، جلب مشارکت و بکارگیری متخصصان، در گروه‌های کاری (احزاب،اصناف،تشکل ها) جهت استفاده از توان علمی وتجربی آنان در راستای درک و تحلیل مسائل
		عدم تمایل نخبگان به مشارکت فعال در گروه‌ها	عدم حضور نمادین و استفاده از توان و قدرت تصمیم گیری نخبگان در گروه‌های سازمان یافته تخصصی (دولتی ،خصوصی) و اطمینان از بکارگیری بهینه تخصص و استعداد سرمایه انسانی نخبه در تصمیم گیری‌ها در خصوص عارضه یابی مشکلات
		عدم شفافیت در ایجاد حریم مشخص جهت تجزیه و تحلیل مسائل و بالتبع آن ، عدم قابلیت نقد و بررسی صحیح مسائل	فعالیت‌های رسانه‌ای و پرداختن به واقعیت‌های اجتماعی ،سیاسی، فرهنگی موجود در جامعه توسط متخصصان در راستای کمک به نقد و بررسی مسائل روزمره و ادراک مشکلات جامعه
		فقدان فضای رسانه‌ای باز	آزادی رسانه‌ها در بیان ایده نخبگان و فعالان اجتماعی و تضمین آزادی بیان نخبگان در رسانه‌ها جهت دستیابی به ادراک صحیح و نتایج علمی در خصوص مسائل جامعه -توسعه رسانه‌های مستقل در جامعه مدنی
		تمرکز در سیاست‌گذاری وعدم توجه به جلب مشارکت شهروندان در گروه ها	ایجاد بسترهای لازم جهت ایجاد فرصت‌های مشارکتی برای گروه‌های سازمان یافته ی با انگیزه و نو پا با نگاهی متفاوت به مسائل و راه کارها با رویکرد تمرکز زدایی
		عدم توجه به ساختارهای بومی ، جهت ارتباط و مشارکت	انتقال دیدگاههای نخبگان محلی از طریق گزارش، مصاحبه و ...به منظور توجه به شرایط بومی و اهداف برنامه ریزی نشده محلی در راستای ادراک مسائل جاری جامعه
		تصمیم گیری جناحی و فقدان تصمیم گیری مشارکتی	جلسات گردهمایی نخبگان توسط گروهها ،تشکل‌ها و... برای رسیدن به اتفاق نظر و تصمیم گیری مشارکتی و ارائه تحلیل‌های تخصصی و کارشناسانه جهت عارضه یابی مشکلات جامعه
		فقدان ابزارها و شیوه‌های نوین مشارکت	استفاده از انواع مشارکت به صورت الکترونیکی جهت تسهیل ادر امر مشارکت کنندگانی که امکان مشارکت حضوری محدودتری دارند همچنین از طریق مشارکت الکترونیکی نظرات بیشتری با سرعت بالاتری گرداوری شده و می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

ادامه جدول ۳. آسیب‌ها و راه کارهای مشارکت شهروندان در احساس و ادراک مسائل عمومی

بعد	مولفه	آسیب	راهکار
ادراک	توانمند سازی	وجود نگاه سانترالیسمی (تمرکز گرایی) عمومیت یافته از دوران پهلوی در جامعه	تشکیل کمیته‌های هماهنگی توسعه افکار و توانمندسازی گرو ها در راستای ارتقاء بنیان فکری و عملکردی به منظور تفحص و عارضه یابی چالش‌های روز جامعه
		-عدم تمایل سازمان‌های مسئول به اداره مشارکتی سازمان و وجود روحیه تمرکز گرایی در سازمانها	تفویض اختیارسازمانها ی خط مشی گذاربه گروههای سازمان یافته متخصص جهت ادراک مسائل عمومی
		عدم توجه به اتخاذ تصیمات بهینه و پیروی از روش‌های آزمون شده و مطمئن	رقابت میان مراکز مختلف تصمیم گیری در سازمانها ،گروهها.در راستای توانمند تر کردن گروه‌ها در جهت ادراک بهتر مشکلات جامعه
		فقدان نظام اطلاعاتي يكپارچه عدم آموزش و در مشتر از شاخص‌های توانمندی سازمان	کارگاه‌های اموزشی با مشارکت گروه‌های کوچک و بزرگ سازمان یافته جهت کمک به ارتقاء توانمندی گروهها به منظور مواجهه با مسائل چاش برانگیز جامعه و کمک به ریشه یابی مسائل
		پایین بودن ظرفیت نظام اجتماعي درارائه و پذیرش ایده‌های خلاقانه	تشکیل هیات‌های ژوری شهروندی و ارائه ایده‌های خلاقانه جهت درک مناسب از مسائل روزمره جامعه
		روابط مبتنی بر باند بازی و ضعف در نظارت و کنترل بر فعالیت‌های سازمانها	کمیته‌های غیر دولتی ناظربر موسسات دولتی جهت بررسی محتوای فعالیتها در راستای ارتقاء درک درست از چالش‌های عمومی
		عدم وجود فضای بازو متخصص سیاسی	آموزش اصحاب رسانه توسط نخبگان جهت شناخت و انعکاس و تحلیل فعالیت گروه ها
		ضعف سیستم نظارتی عمومی وعدم مشارکت شهروندان در بررسی تخلفات	نظام بازرسی مستقل وخودجوش بر فعالیت گروهها جهت بازبینی و بررسی فعالیت گروه‌ها جهت سنجش درک و راه حل یابی مسائل عمومی
		تمرکز گرایی و عدم تمایل به واگذاری اختیارات مسئولان	تفویض اختیار هیات مدیره به مدیران جهت توانمندسازی اعضای جایگزین جهت استفاده از نیروهای تازه نفس برای ریشه یابی مشکلات

دارد. در مولفه همکاری بیشترین شکاف مربوط به شاخص همکاری سازمانی و رتبه دوم شاخص همکاری فردی و رتبه سوم شاخص همکاری اجتماعی می‌باشد. در مولفه حمایت بیشترین شکاف مربوط به شاخص حمایت قانونی رتبه اول و رتبه دوم شاخص حمایت سازمانی و رتبه سوم شاخص حمایت اقتصادی می‌باشد. در مولفه اختیار شهروندی، بیشترین شکاف مربوط به شاخص اختیار شهروندی سیاسی در رتبه اول و رتبه دوم شاخص اختیار شهروندی اجتماعی و رتبه سوم شاخص اختیار شهروندی فردی می‌باشد. در مولفه مشاوره بیشترین شکاف مربوط به شاخص مشاوره محدود در رتبه اول و رتبه دوم شاخص مشاوره واقعی می‌باشد. در مولفه مشارکت بیشترین شکاف مربوط به شاخص مشارکت اجتماعی در رتبه اول و رتبه دوم شاخص مشارکت سیاسی می‌باشد. در مولفه توانمندسازی بیشترین شکاف مربوط به شاخص توانمندسازی مستقیم در رتبه اول و رتبه دوم شاخص توانمندسازی غیر مستقیم می‌باشد.

نتیجه‌گیری و جمعبندی

با توجه به وجود شکاف در تمامی مولفه‌های ابعاد مشارکت میان وضعیت موجود و مطلوب مشارکت شهروندان در احساس و ادراک مسائل عمومی (از دیدگاه شهروندان و نمایندگان مجلس شورای اسلامی)، آسیبها و راهکارها در حوزه مولفه‌ها و شاخص‌ها شناسایی و پیشنهاد شدند که طی جدول ۳، توضیح داده می‌شود.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

منابع و ماخذ

1. کیایی، مجتبـی (۱۳۹۴) ارائه سازوکارهایی جهت تسهیل مشارکـت شهروندان در خط مشی گـذاری عمومی ایران. پایان نامه دکتری. دانشکـده مدیریت. دانشگاه آزاد علوم و تحقیقات تهران
2. عبداله پور، جمال، مختارپور، حسن، مختارپور رجبعلی (۱۳۹۲) مشارکـت پذیـری شهرونـدان تهرانـی در حوزه وظایف شهرداری (مطالعه موردی: شهروندان منطقه چهار شهرداری تهران). مدیریت شهری، دوره ۱۱، شماره ۳۱.
۳. الوانـی، مهدی، شریـف زاده، فتـاح (۱۳۹۱) فرایند خط مشی گذاری عمومی. تهران: دانشگاه علامه طباطبایی
4. کشتکـار، مهران،حاتمـی حمیدرضـا (۱۳۹۴) الگـوی مفهومـی مشارکـت سازمـان یافتـه مردمی بـرای تحقق استحکـام ساخت درونی قدرت نظام. فصلنامه مطالعات راهبـردی بسیـج، سـال هجدهـم، شمـاره ۶۹، صص: ۳۹-۶۷
5. پیـران پـرویـز، رفیعیـان م، رضائـی م، دهقـان (۱۳۹۵) شناسایـی عوامل موثـر بر ایجـاد نهادهـای اجتماعی در مدیریـت هر چـه بهتر محـلات، نمونه‌مـوردی: محلات واقـع در شهر فردوسیـه- شهریار. پژوهـش و برنامه‌ریزی شهری، دوره 7 شماره: ۲۵.
۶. دانـش فرد کرم اله (۱۳۹۵) روش بررسی و تحلیل مسائل مدیریت. تهران: انتشارات صفار.
۷. میرزاپوری ولوکـلا جابر، فتحی سروش (۱۳۹۵) بررسی تاثیر پایگـاه اقتصادی- اجتماعی بـر مشارکت اجتماعی (مـورد پژوهـش: جوانـان شهـر بابـل). جامعـه شناسی مطالعات جوانان. دوره ۷، شماره ۲۲.
8. Bongers, F.J. (2000). Participatory Policy Analysis and Group Support Systems, Tilburg University. 6
9. Rowe, G. and Gammack, J.G. (2004) Promise and perils of electronic public engagement, Science and Public Policy, 31 (1), 39-54
10. Lourenço, R. P. Costa, J.P. (2007). Incorporating citizens' views in local policy decision making processes Decision Support Systems 43. 1499–1511
11. Gelders, D. Brans, M. Maesschalck, J & Colsoul, N.(2009).Systematic evaluation of public participation projects: Analytical framework and application based on two Belgian neighborhood watch projects; Government Information Quarterly. 25-28
12. Rowe, G. and Frewer, L.J. (2005) A typology of public engagement mechanisms, Science, Technology, & Human Values, 30 (2), 251-290
13. Batenburg, R.S. Bungers, F.J. (2001). The role of GSS in participatory policy analysis: A field experiment; Information and Management, 39. 15-30
14. Valenzuela, S., Arriagada, A. & Scherman, A. (2012). The social media basis of youth protest behavior: The case of Chile. Journal of Communication, 62(2): 299-314
15. Chikerema. A. F.(2013).. Citizen Participation and Local Democracy in Zimbabwean Local Government System. IOSR Journal Of Humanities And Social Science (IOSR-JHSS) Volume 13, Issue 2 (Jul. Aug. 2013), PP 87-90
16. Warren, A. M. Sulaiman, A. & Jaafar, N.I. (2014). Social media effects on fostering online civic engagement and building citizen trust and trust in institutions.Government Information Quarterly, 31)2(: 291-301
17. Ganesh Prasad Pandeya(2015)", Does Citizen Participation In Local Government Decision-Making Contribute To Strengthening Local Planning And Accountability Systems? An Empirical Assessment Of Stakeholders' Perceptions In Nepal " international Public Management Review Vol. 16, Iss. 1, 2015 www.ipmr.net
18. Lenzi, Michela, Vieno Alessio, Pastor, Massimiliano, Santinello, Massimo. (2013) Neighborhood social connectedness and adolescent civic engagement: an integrative model, Journal of Environmental Psychology, vol.34, 45-54
19. Eurig Scandrett,(2013)." Citizen Participation and Popular Education in the City"friends of the earth see thing differently.page:1-28
20. Mohammad Shahidul Hasan Swapan (2016) Who participates and who doesn't? Adapting community participation model for developing countries Cities 53 (2016) 70–77
21. Dylan G.M. Schouten, Rosie T. Paulissen, Marieke Hanekamp, Annemarie Groot,(2017) Low-literates' support needs for societal participation learning: Empirical grounding of theory- and model-based design. Cognitive Systems Research 45 (2017) 30–47
22. Süerdem, Ahmet. and Sandy Çağlıyor(2016)" The effects of scientific literacy on participation to political decision making " SHS Web of Conferences 26,01064(2016). DOI: 10.1051/shsconf/20162601064
23. H arris ClodaghL , Carney Gemma. M , Farrell David M. (2013)." Ule by the people? Alternativeperspectives on citizen participation in democratic policymaking". Administration, vol. 60, no. 3 (2013), pp. 201–209
24. Lin Xie Yu Yang Yi Hu Albert P.C. Chan , (2014),"Understanding project stakeholders' perceptions of public participation in China's infrastructure and construction projects", Engineering, Construction and Architectural Management, Vol. 21 Iss 2 pp. 224

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]